

“Cristòfor Colom era jueu, parlava català i va néixer a Eivissa”

El periodista, investigador i capità de la marina mercant Nito Verderra (Eivissa, 1934) fa gairebé mig segle que segueix el rastre del descobridor d'Amèrica, Cristòfor Colom. Autor de cinc llibres sobre la pista eivissenca de l'almirall, ara acaba de publicar el sisè: *Cristòbal Colon. El libro de las falacias y relación de cuatro verdades*, amb el qual intenta rebatre les tesis genovesa, catalana, mallorquina, gallega i portuguesa. Totes, afirma Verderra, queden descartades per la llengua que utilitzava Colom, pels topònims que anava repartint pel Carib o per les diferències insalvables d'edat entre l'autèntic descobridor d'Amèrica i els altres suposats Coloms.

—En què us baseu per a afirmar que el descobridor d'Amèrica va néixer a l'illa d'Eivissa?

—En primer lloc, en els topònims amb què Colom va anar designant diversos llocs del Carib. Resulta que un 22% del total de topònims creats per ell són noms de lloc que existeixen a Eivissa i Formentera. És clar que Colom en va utilitzar alguns altres que corresponien a Algèria, a les costes d'Andalusia, a la mar Tirrena... però els d'Eivissa i Formentera són molt més nombrosos. Aquest és un factor important. Un altre és la llengua. Colom era catalanoparlant. El castellà és una llengua que va haver d'aprendre. El castellà era la seua llengua d'ús habitual, però, com que no sempre el domina, recorre a molts de catalanismes, molt sovint. Per exemple, fa servir la paraula *billa*, que en realitat és una paraula catalana, *bil·la*, però que només s'utilitza a Eivissa i que serveix per a designar un tros de tela, una espècie de bena. Colom la utilitza per explicar la troballa d'un mort embalsamat en el quart viatge que va fer. Els seus texts

Nito Verderra ha estudiat i ha rebutat diversos orígens de Cristòfor Colom.

L'autor de la tesi eivissenca del 'descobridor' d'Amèrica publica un nou llibre per rebatre la resta d'orígens que s'atribueixen a l'almirall. L'investigador afirma que les proves demostren que Cristòfor Colom era jueu i que la seua llengua materna era el català d'Eivissa.

en són plens, de catalanismes d'ús freqüent o exclusiu d'Eivissa. Un altre cas: la paraula *barlovent*. Va ser ell qui la va introduir en el castellà. En català

és *parlovent*, i jo em demanava com es pot passar d'una *p* a una *b* inicial. Vaig consultar filòlegs eminents, com Marià Torres, i em vaig adonar que a Eivissa dèiem *bistatxo*, no *pistatxo*; *bastanaga*, no *pastanaga*... de manera que el *parlovent* que diu el doctor Coromines és *barlovent* a Eivissa. Una vegada més, tenim el català d'Eivissa en la llengua de Colom.

—Perquè Colom no escriví mai en italià, malgrat la tesi genovesa del seu naixement...

—Mai. És una cosa espectacular... Diuen: “És que va oblidar aquesta llengua...” Com punyetes podia oblidar-la? Ell a Portugal ja feia servir el castellà com a llengua vehicular. És a dir, que l'origen italià queda descartat per la llengua. I no tan sols per això, sinó també per l'antropologia. Les anàlisis que s'han fet de les restes òssies de Colom a Sevilla, i també de les que hi ha a Santo Domingo, han demostrat que corresponen a un home que morí a l'edat de seixanta anys aproximadament. No pot ser mai el Cristòfor Colombo italià, perquè només va viure 51 anys. Hi ha una diferència de molts anys.

—Però també hi ha una tesi que en situa el naixement a Portugal...

—També aquí la llengua torna a ser determinant. Ara han fet una pel·lícula que ha costat un dineral sobre el suposat origen portuguès de Colom. Doncs be, ja en Menéndez Pidal, que és l'únic espanyol que ha fet un estudi comparatiu dels fills de Colom i la seua llengua, va arribar a la conclusió que no tenia per llengua mare ni el castellà ni el portuguès ni el galleg. Però, a més a més, vaig aconseguir, a la Universitat George Washington (EUA), un butlletí de filologia del 1950 publicat a Lisboa, on l'autor arriba a la mateixa conclusió: que no tenia el portuguès per llengua mare.

—També descarteu al vostre darrer llibre —*Cristòbal Colon. El libro de las falacias y relación de cuatro verdades*— que el seu origen pogués ser mallorquí. Hi ha qui assegura que va néixer a Felanitx i que era fill del príncep de Viana.

—Aquesta tesi es descarta ràpidament. El príncep de Viana arribà desterrat a Ciutat de Mallorca a final d'agost del 1459. Si va tenir un fill amb una

L'investigador Nito Verdara ja ha publicat sis llibres per demostrar l'origen eivissenc de Cristòfor Colom.

mallorquina de Felanitx, aquest nen hauria d'haver nascut el 1460. I com que Colom va morir el 1506, només hauria viscut 46 anys! En canvi, sabem que en va viure uns seixanta. I després hi ha una altra cosa. Resulta que els defensors de l'origen mallorquí fan referència a un document que diuen que el príncep de Viana va escriure al governador de Mallorca per agrair-li tot el que havia fet per Margarita, "la qual es prenada..." Però resulta que en realitat aquesta carta anava adreçada al governador de Palerm, a Sicília. És a dir, que Colom va deixar embarassada una siciliana. Mallorca, descartada.

—**I tampoc no podia ésser de Barcelona, segons els vostres estudis.**

—No. Hi havia un investigador peruà, Luis Ulloa, que va fer la gran tesi catalana de Colom. Però aquest home va cometre un error imperdonable. Resulta que Colom va participar el 1477 en una expedició a Islàndia, feta amb portuguesos i danesos. En aquest viatge hi anava un pilot que es deia Jon Skolp, llatinitzat Joanes

Scolvus. Doncs bé, resulta que Ulloa començà a fer lligams estranys i derivacions del llinatge Scolvus i va acabar identificant-lo amb Cristòfor Colom. I, com que l'almirall a vegades signava *Xristo Ferens* ('el portador de Crist'), va interpretar que això equivalia a Joan Baptista, per la qual cosa va concloure que l'il·lustre navegant es deia en realitat Joan Colom. Durant anys i anys s'han cercat descendents d'aquest home i fins i tot es va trobar un Joan Colom i Bertran, de la famosa família Colom de Barcelona... Però finalment es va poder localitzar un document a Vilafranca del Penedès que deia que el 1484 aquest home, Joanes Scolvus, era mort. Per això, el Principat ha quedat també descartat. Jo no vull negar que el Principat tingui relació amb tot això, la hi té tota, perquè els pobladors d'Eivissa eren catalans. Els Colom són catalans. Per tant, havia d'ésser d'una família jueva conversa del Principat que es va establir a Eivissa. Els tenim molt ben documentats.

—**Per què afirmeu que Colom era jueu?**

—Jueu convers, o cripto jueu, és a dir, jueu que s'amagava de ser-ho. Des que va arribar a La Rábida, procedent de Portugal, Colom va estar protegit sempre per jueus. I els qui varen pagar foren els jueus que estaven a la corona d'Aragó, a la cort del rei Ferran: Luis Santángel, que hi va posar 1.200.000 maravedís de préstec, o Gabriel Sanchis, que n'hi posà 500.000. Sempre es troba envoltat de jueus i jueus conversos. I Colom va escriure *El libro de las profecias*, que és un llibre molt religiós, inspirat únicament en l'Antic Testament. S'ha trobat una carta en què es diu que Colom va fer copiar aquest llibre al seu fill Hernando quan va complir 14 anys. I *copiar* vol dir estudiar. És una de les grans demostracions que ensenyava la llei de Moisès al seu fill. No el podia enviar a una sinagoga, òbviament... Es pot dir el que vulgui, però que Colom era jueu és demostradíssim.

Joan Lluís Ferrer